

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

מאמר וירד מים עד ים – ה'תשל"ג

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ בלק, י"ז תמוז (נדחה), ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה
צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית זי"ע

פתח דבר

לקראת ש"פ בלק, י"ז תמוז (נדחה), הננו מוציאים לאור מאמר ד"ה וירד מים עד ים גו', שנאמר בהתוועדות י"ב תמוז ה'תשל"ג, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

תמוז ערב חג הגאולה, ה'תשע"ט,
צדי"ק שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

תוכן המאמר

וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ בימות המשיח – תלוי בעבודת כל אחד מישראל (שיש בו ניצוץ משיח) באופן כזה:
ב' הבחי' מים עד ים הם ים הקדמוני וים האחרון – חכמה עילאה וחכמה תתאה (מלכות). ובעבודת האדם הו"ע השליטה והממשלה על כל הכחות, מנקודת החכמה ועד למעשה, שיהיו לפי משפטי הקב"ה.
ונוסף על העבודה בעצמו, צ"ל גם הפעולה בעולם: מנהר עד אפסי ארץ – שהנהר היוצא מעדן יומשך עד אפסי ארץ, שגם בעינינים ארציים נעשה צמיחה וגידול ע"י מי הנהר היוצא מעדן.

בס"ד. יום ה' פ' בלק, י"ב תמוז (מאמר א), ה'תשל"ג

(הנחה בלתי מוגה)

וירד¹ מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ². ומבואר במפרשי התהלים שני פירושים בפשוטו של כתוב זה³, פ' הא', שקאי על מ"ש בתחלת המזמור⁴: לשלמה גו', והיינו, שהענין דוירד מים עד ים הי' בימי שלמה המלך, ופ' הב', שקאי על ימות המשיח⁵. ולב' הפירושים צריך ביאור, מדוע מצייר ומתאר הכתוב הענין דמושל בכיפה, בכל העולם כולו, בכל הארץ כולה, ע"י הגבולים מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ. ועד"ז היא השאלה במ"ש הרמב"ם בהלכות מלכים⁶ בנוגע למשיח (שנזכר בתושב"כ כמ"פ, ומביא גם) שנאמר בו בנבואת זכרי' ומשלו מים עד ים (ומנהר עד אפסי ארץ) — למה לא נאמר בכל העולם כולו (או בלשון דומה לזה), אלא מים עד ים. גם צריך להבין מהי ההוספה דמנהר עד אפסי ארץ על מ"ש מים עד ים, שמשמעותו (כמובן מסגנון הכתובים) שכולל את כל שטח כדור הארץ, וממה-נפשך, כיון שנאמר עד אפסי ארץ, מה מוסיף הענין דמים עד ים. ועוד זאת, שלאחרי הסברת הענין (שכמה הסברות אפשריות בזה, החל מההסברה בלשון החסידות, כדלקמן), צריך לבאר גם הבכך בנוגע למעשה בפועל. וכפי שמצינו גם בפשטות לימוד הגמרא, שכשיש דעות חלוקות מבארת הגמרא מאי בינייהו, מהי הנפק"מ בנוגע לפועל, ומזה הוכחה שבכל ענין שבתורה צ"ל ענין של מאי בינייהו, בנוגע למעשה בפועל, ובלשון הידוע: גדול תלמוד שמביא לידי מעשה⁸. ועד"ז מובן בנוגע למ"ש במשיח וירד מים עד ים (או הפסוק שמביא הרמב"ם, ומשלו מים עד ים) ומנהר עד אפסי ארץ, שיש בזה ענין של פועל, שבו נוגע ההדגשה מים עד ים דוקא.

(3) ראה ראב"ע (ווד"ק) עה"פ.

(4) שם, א (ובפרש"י).

(5) ראה פרש"י שם, טז. פרש"י פרשתנו

(בלק) כד, יט.

(6) פי"א ה"א.

(7) ט, יו"ד.

(8) קידושין מ, ב.

(1) תוכן הענין — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חל"ח ע' 100 ואילך.

(2) תהלים עב, ח. ולהעיר, שע"פ המנהג לומר בכל יום הקאפיטל תהלים המתאים לשנות חייו (סה"מ י"א ניסן בתחילתו) — הותחל בי"א ניסן שנה זו (תשל"ג) אמירת מזמור זה.

ב) **ויובן** בהקדם מ"ש רבינו הזקן⁹ בנוגע לביאת המשיח וימות המשיח, שתכלית השלימות של ימות המשיח כו' תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות, שעייז שבקולו תשמעו¹⁰, בלימוד התורה וקיום המצוות, מכין כל אחד את עצמו ואת העולם (ובפרט בני"י) לביאת המשיח, שיהי' בחסד וברחמים ובקרוב ממש. וכיון שמדתו של הקב"ה היא מדה כנגד מדה¹¹, הרי מובן, שגם מעשינו ועבודתינו צ"ל בדוגמת הענין שרוצים שיהי' בביאת המשיח. ולכן, כדי שיהי' ומשלו (וירד) מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ, צ"ל מעשינו ועבודתינו בדומה לזה. וכיון שמשיח יבוא ויגאל את כל אחד מישראל, צריך להיות הענין דוירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ (במדה כנגד מדה) אצל כל אחד מישראל בתור פרט. ומזה מובן, שבעבודת ה', ובתכונות הנפש ומחשבה דיבור ומעשה של האדם, יש ענינים שנקראים ים, ובזה גופא יש שני ימים (מים עד ים), וישנם גם הענינים דנהר ואפסי ארץ. ובכחו של כל אחד מישראל (הרשות נתונה¹²) לקיים הציווי ובחירת בחיים¹³, ולהתנהג באופן דמשפטיך למלך תן¹⁴, היינו, שלפי משפטי הקב"ה מתנהג כל אחד מישראל, שנקרא מלך, שהרי על בני"י נאמר¹⁴ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, לא רק בני מלכים¹⁵ (וצדקתך לבן מלך¹⁴), אלא מלך, ולהשתדל לפעול בעצמו, ב"מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ" שבו, הענין ד"וירד", ודרו¹⁶, מלשון רדי', שליטה וממשלה, בדוגמת האופן דוירד גו' שיהי' בביאת המשיח בכל העולם כולו, לתקן עולם במלכות שדי¹⁷. ועייז שפועל בעצמו שניצוץ משיח הפרטי שבו [כדאיתא במאור עינים¹⁸ שבכל אחד מישראל יש ניצוץ של משיח (ומרומו גם בפסוק¹⁹ דרך כוכב מיעקב וקם שבט ישראל), כשם שמשיח שהוא נשמה כללית יש בו ניצוצות של כל נשמות ישראל] יהי' באופן דוירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ, הנה ע"פ מ"ש הרמב"ם²⁰ צריך כל אדם שיראה עצמו כאילו חציו זכאי כו' (שקול²¹), עשה מצוה אחת (מעשה או אפילו דיבור ומחשבה) הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם

9) תניא רפ"ז.
 10) תהלים צה, ז. סנהדרין צח, סע"א.
 11) ראה משנה סוטה ח, ב. ט, ב. ובכ"מ.
 12) ראה רמב"ם הל' תשובה רפ"ה.
 13) נצבים ל, יט.
 14) יתרו יט, ו.
 15) ראה שבת סז, א. זהר ח"א כז, ב. ח"ב.
 16) תהלים ע"ב.
 17) רש"י קידושין מ, ב.
 18) נוסח התפלה ("ועל כן נקוה").
 19) להרה"צ כו' רמ"ג מטשערנאָביל — עה"פ פינחס כה, יב.
 20) פרשתנו (בלק) כד, יז. וראה לקו"ש
 21) ח"ב ע' 599. ובכ"מ.
 22) הל' תשובה פ"ג ה"ד.
 23) פרש"י קידושין מ, ב.

כולו לכף זכות, יפעל הענין דוירד וגו' כפי שיהי' ע"י משיח, בגאולה האמיתית והשלימה לכללות עם ישראל, ביחד עם הקב"ה כביכול, שהרי גם שכינתא בגלותא²² יחד עם בני".

ג) וביאור הענין, דהנה, ענין שני הימים (מים עד ים), יובן מפסוק נוסף שנאמר בנבואת זכרי'²³ אודות ימות המשיח: והי' ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים (מקומו של משיח) חציים אל הים הקדמוני וחצים אל הים האחרון, והיינו, שמ"ש ומשלו מים עד ים (או בלשון הכתוב בתהלים: וירד מים עד ים), נתפרש בזכרי' שהם ים הקדמוני וים האחרון.

ויובן בהקדם המבואר במ"א בדרושי חסידות בנוגע לב' הענינים שיש בים. דהנה כתיב²⁴ כל הנחלים הולכים אל הים וגו' (ואח"כ) הם שבים ללכת, והיינו, שהים מקבל ומקבץ את המים מכל הנחלים, ומזה נעשה הים, אבל אח"כ הם שבים ללכת, והיינו, שמי הים חוזרים לתחתית הארץ, ומהם נעשים אח"כ הנחלים. והיינו²⁵, שיש בים שני אופנים, ישנו ים האחרון, שזהו כפי שהים אוסף לתוכו מכל הנחלים ומזה נעשה ים גדול, וישנו גם ים הקדמוני, שקודם לכל הנחלים (ולכל המימות שבעולם), שזהו שעיקר מי הנחלים נלקחים מהים, שהרי גם מי הגשמים שבאים מהעננים, הרי זה עי"ז שהשמש מחממת את מי הים, כמ"ש²⁶ ואד יעלה מן הארץ והשקה וגו', להצמיח את כל מין הצומח, ובזה תלוי גם קיום כל מין החי ומין המדבר, שלכן נוגע איכות המים, אם הם מים מתוקים ומים חיים או ח"ו להיפך.

וענין ב' האופנים שיש בים בתכונת ועבודת האדם [שנקרא עולם קטן (כדאיתא בתנחומא²⁷)], וכל מה שיש בעולם יש באדם וכל מה שיש באדם יש בעולם²⁸] בחייו של כל אחד ואחד בתור איש פרטי, הנה בלשון החסידות הו"ע חכמה עילאה וחכמה תתאה, ובלשון הספירות הו"ע חכמה ומלכות. ובפשטות, הנה ים הקדמוני ענינו התחלת כחות האדם [שעל ידם פועל במחשבה דיבור ומעשה, להורות להם מה ואיך לעשות, לדבר ולחשוב], שהו"ע המוחין שבראש, שנחלקים לחב"ד, חכמה

22 ראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי.
 23 יד, ח (ובפרש"י).
 24 קהלת א, ז.
 25 ראה המשך והחרים תרל"א פל"ח
 26 כמ"ש וראשית ב, ו ובתיב"ע וראב"ע.
 27 כדאיתא בתנחומא.
 28 ראה אדר"נ ספל"א.
 תענית ט, ב. וראה ספר שער השמים מאמר ראשון שער שני.
 פקודי ג.
 ראה אדר"נ ספל"א.

29 (סה"מ תרל"א ח"א ע' שה ואילך).

בינה ודעת, ומזה מובן שים הקדמוני בכחות הנפש הוא הכח הראשון שקודם לכל שאר הכחות, שזהו כח (מוח) ונקודת החכמה, שמוזה נמשך אח"כ בבינה, ולאח"ז בדעת. ובפשטות, שתחילה ישנה נקודת השכל, ואח"כ מתחיל לחשוב ולהתבונן בזה, ולפרט לפרטים לאורך ולרוחב, באופן דרחובות הנהר²⁹ דבינה³⁰, ואח"כ נמשך בענין הדעת, שיתקע מחשבתו בחוזק כו'³¹. וזהו סדר ההשתלשלות בכחות הנפש, שמתחיל מהנקודה הראשונה שבשכל, שזהו"ע ים הקדמוני, ואח"כ נמשך מהשכל ברגש שבלב, ואח"כ במחשבה, וממחשבה לדיבור, ועד למעשה, שזהו הענין האחרון שבסדר השתלשלות הכחות בחיי האדם, ולכן נקרא ים האחרון.

ד) **והנה** שני ענינים אלו, יש בכל אחד מעלה לגבי השני. מעלת החכמה, ים הקדמוני, היא, שבה תלוי כל הנהגת האדם, שצריכה להיות ע"פ שכל (לא ענין של תאוה סתם, ללא הסברה וכו'), עי"ז שההנחה בשכלו תהי' כדבעי. ולכן, צ"ל השליטה (וירד) בים הקדמוני, שהו"ע התחלת השכל, שבזה תלוי כללות ההנהגה באופן דמשפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך, לפי משפטי הקב"ה.

אך לאידך גיסא, השלימות היא דוקא כשישנו הים האחרון, מעשה בפועל, וכפי שישנו חכמים במשנתם³² המעשה הוא העיקר. וכל זמן שלא בא במעשה בפועל ונהרי אפילו לאחרי שנמשך במחשבה ואפילו בדיבור, עדיין לא יודעים איך יהי' המעשה בפועל, כיון שיכול להיות מעמד ומצב דויפתוהו בפיהם ובלשונם וגו'³³], אזי חסר כל שלימות האדם. וכפי שרואים במוחש, שיכול להיות שיונח בשכלו כדבעי, אבל חסר אצלו הענין דמוח שליט על הלב³⁴, או למטה מזה, שנעשה ברשות לבו³⁵, שאז הנה לא זו בלבד שאינו מציית לשכלו, אלא יתירה מזה, שהתאוה והרצון מטים את השכל להסירו בדרך עקלתון. ומצד זה נוגע ים האחרון יותר מאשר ים הקדמוני. וכפי שרואים במ"ת [שאז הונחו היסודות למציאותם של בני" בתור עם, ובלשון הרס³⁶ אין אומתנו אומה אלא בתורתה], שהתנאי לקבלת התורה הי' הקדמת נעשה לנשמע³⁷, והיינו, שלכל לראש צריך לקבל על עצמו שתהי' אצלו העשי' בפועל (נעשה), ורק לאח"ז בא הענין דנשמע, מלשון

(33) תהלים עח, לה.

(29) לשון הכתוב — וישלח לו, ז.

(34) תניא פי"ב (יז, רע"א) — מר"מ פ' פינחס. וראה "הערות ותיקונים" לתניא שם.
(35) ב"ר פל"ד, י. וראה תניא שם. פי"ז.

(30) ראה זח"ג (אד"ר) קמב, א. עץ חיים
שער ח (שער דרושי נקודות) פ"ד. לקו"ת פ'
ראה יח, ב.

(36) האמונות והדעות מאמר ג פ"ז.

(31) תניא פ"ג.

(37) משפטים כד, ז. שבת פח, א.

(32) אבות פ"א מ"ז.

הבנה והשגה³⁸, היינו, להשתדל להבין זאת באופן שגם שכלו יסכים שהוצרך לעשות כן. ודוקא ההנהגה באופן דקדמיתו פומיכו לאודניכו (קודם ששמעתם אותה כו' קבלתם עליכם לקיימה) היא בבחינת תומת ישרים תנחם³⁹ (כדברי הגמרא במסכת שבת⁴⁰), שמוליכה את בני" בתור עם, ואת כל אחד מישראל בתור יחיד ופרט, בדרכו בחיים.

וכיון שיש מעלה בזה מה שאין בזה, לכן נאמר וירד מים עד ים (סתם), ולא מים הקדמוני עד ים האחרון או להיפך, כי, יש מי שמצד תכונת נפשו מתחיל אצלו ענין השליטה וממשלה (וירד) באופן דמשפטיך למלך תן מענין החכמה, ים הקדמוני, ויש מי שמצד תכונת נפשו נקל לו יותר להנהיג השליטה וממשלה עי"ז שמתחיל מענין המעשה בפועל, ים האחרון. אבל אצל כל אחד מישראל צ"ל ב' הענינים (מים עד ים), הן ענין הלימוד (ים הקדמוני) והן ענין המעשה (ים האחרון), מתוך שליטה וממשלה (וירד) באופן של קיום לעד ולעולמי עולמים, כל משך חייו עלי אדמות וגם לאח"ז.

ה) אמנם כל זמן שהענין דוירד מים עד ים הוא רק בנוגע לתכונות נפשו, מכח החכמה עד כח העשי' (וביניהם גם רגש המדות אהבה ויראה שבלב, ולפנ"ז גם הרצון), הרי זה רק ענין שבתוכו פנימה, ואינו נוגע לכללות העולם. ולאח"ז יכול להסתגר (אפילו עם בני ביתו) בחדרו ולהשאר בדי' אמותיו, ולחשוב שאינו צריך להתעסק עם העולם, אלא הקב"ה, שהוא הבעה"ב לבירה זו, יתקן את העולם. אך עז"נ בהמשך הפסוק, שלאחרי שישנו הענין דוירד מים עד ים, צ"ל גם ומנהר עד אפסי ארץ.

והענין בזה, דהנה, נהר סתם קאי על נהר פרת (כפי שמבארים מפרשי התנ"ך בכ"מ⁴¹), כמ"ש⁴² והנהר הרביעי הוא פרת, הוא פרת דמעיקרא⁴³, הנזכר למעלה ונהר⁴⁴ יוצא מעדן להשקות את הגן (שהשלשה נפרדין ממנו). והנה, ענינו של גן עדן הוא שבו היתה דירתו של אדה"ר בתחילת הבריאה, כפי שהיתה בשלימותה, קודם החטא [ומזה מובן גם בנוגע לשלימות שתהי' בימות המשיח, כדאיתא במדרש⁴⁵ שב' פעמים נאמר תולדות מלא (שמורה על השלימות), בתחלת הבריאה, אלה תולדות

38) ראה תו"א בראשית א, א. אוה"ת עקב שם (עב, ח).

42) בראשית ב, יד.

43) בכורות נה, ב (ובפרש"י).

44) שם, י.

45) ב"ר פ"ב, ו. שמו"ר פ"ל, ג.

ע' חפ.

39) משלי יא, ג.

40) שם (ובפרש"י).

41) ראה רש"י זכרי' ט, י. ראב"ע תהלים

השמים והארץ בהבראם⁴⁶, ובימות המשיח, אלה תולדות פרץ⁴⁷], כמ"ש⁴⁸ ויניחנהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. אך כדי שתתקיים מציאותו של הגן, יש צורך להשקות את העצים שבגן, ע"י הנהר שיוצא מעדן (להשקות את הגן). וע"פ הידוע⁴⁹ שעדן הוא למעלה מגן (עדן), והו"ע השלימות באלקות כו', הרי מזה מובן גם גודל מעלת הקדושה של הנהר שיוצא מעדן. ועז"נ וירד גו' ומנהר עד אפסי ארץ, שהנהר הידוע שיוצא מעדן, נמשך עד אפסי ארץ, ובפרט לפי פירוש הבעש"ט ורבינו הזקן⁵⁰ שארץ היא מלשון ארציות, היינו, שגם בענינים ארציים וגשמיים נמשך מהנהר היוצא מעדן להשקות כו', באופן שגם באפסי ארץ נעשית הצמיחה והגידול מיום ליום ע"י המים של הנהר היוצא מעדן.

וכללות הענין בזה, שכשם שענינו של משיח אינו רק שהוא בעצמו יהי' בתכלית השלימות, אלא ענינו לגאול גם את כל העולם ולהעמידו במעמד ומצב של שלימות, לתקן עולם במלכות שדי (כנ"ל ס"ב), עד שידע כל פעול כי אתה פעלתו⁵¹, הנה כן הוא גם בנוגע לניצוץ פרטי של משיח שבכל אחד מישראל, שמעורר אותו ונותן לו את הכח והזכות לכך, שביחד עם שלימות הכחות שלו באופן דוירד מים עד ים, יפעל גם מנהר עד אפסי ארץ, להמשיך את הנהר הידוע כדי להשקות את הגן, ולא להסתפק בפנה של הגן שבו נמצא, אלא להמשיך זאת עד אפסי ארץ, ולעשות מהעולם כולו גן (לגני לגנוני⁵²), שבו נמשך הנהר היוצא מעדן להשקות את הגן.

(ו) **וע"י** עבודת כל אחד מישראל באופן האמור נעשית גאולה פרטית בחייו של כל פרט, שהיא מעין הגאולה הכללית בביאת משיח (כמבואר באגה"ק⁵³), והיא הכנה קרובה שמקדימה וממהרת (באופן דאחישנה⁵⁴) את הגאולה בפועל [כידוע⁵⁵ מאמר אדמו"ר מהר"ש להצ"צ שצ"ל ביאת המשיח כפשוטו וגאולה כפשוטה בגשמיות], שאז יקויים

51) נוסח תפלת העמידה דר"ה (בברכת "אלקינו כו' מלוך כו'").

52) שה"ש ה, א. שהש"ר עה"פ. המשך באתי לגני, השי"ת (סה"מ תשי" ע' 111 ואילך).

53) ס"ד.

54) ישעי' ס, כב. סנהדרין צח, א.

55) ראה לקו"ש ח"ו ע' 80 הערה 70. ובכ"מ.

46) שם ב, ד.

47) רות ד, יח.

48) בראשית שם, טו. וראה תרגום יונתן עה"פ. ובכ"מ.

49) ראה ברכות לד, ב. סה"מ צ להצ"צ טו, ב.

50) ראה כש"ט סקע"ב. תניא אגה"ק

רס"ט. ובכ"מ.

היעוד⁵⁶ אז אהפוך אל עמים גו' לעבדו שכם אחד, (כיון ש)והיתה לה' המלוכה⁵⁷ בכל הארץ כולה, ויהי' בפועל הענין דוירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ ברוחניות וגם בגשמיות כפשוטו, ע"י משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

---

(56) צפני' ג, ט. רמב"ם הלי' מלכים ספ"א. (57) עובדי' א, כא.

הוספה

ב"ה. כג' סיון תשט"ו
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מעש"ק בו מודיע מבואם שלום הוא וזוגתו שיחיו במקום מעינות הרפואה, ויה"ר שתהי' שהותם שם להצלחה להיטיב מצב בריאותם בגשמיות ושהם יביאו הטבה ניכרת במצב בריאות המקום ברוחניות, וכמובן מסיפור רז"ל בענין מיא דדיומסת וחמרא דפרוגיתא אשר במקומות אלו צריכים השתדלות יתירה להבריא גם את הנשמה, וכבר פסקו רז"ל שדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב, ויה"ר שיהי' המשפיע בעצמו ובמילא גם המושפעים — בריאים.

בברכה לבריאות הנכונה ולבשו"ט בכל הני"ל.

מסיפור רז"ל בענין מיא דדיומסת וחמרא דפרוגיתא: שבת קמז, ב; ושם (ובפרש"י): "אמר רבי חלבו — חמרא דפרוגיתא (שם מדינה שינה משובח) ומיא דדיומסת (שם נהר שמימי מלוחים) קיפחו עשרת השבטים מישראל (שהיו בעלי הנאה ועסוקים בכך ולא היו עוסקים בתורה ויצאו לתרבות רעה); רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם (לפרוגיתא ודיומסית), אימשיך בתרייהו (אחר היין והרחיצה) איעקר תלמודי' (נעקר תלמודו ושכחו), כי הדר אתא — קם למיקרי בספרא, בעא למיקרא החדש הזה לכם (בא יב, ב), אמר החרש היה לבם, בעו רבנן רחמי עלי' והדר תלמודי' כו". — וראה גם תו"מ התוועדויות חי"א (תשי"ד ח"ב) ס"ע 175 ואילך. ע' 249. חי"ב (תשי"ד ח"ג) ס"ע 103 ואילך. ובכ"מ. פסקו רז"ל שדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב: ראה ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א.

ב

בי"ה. כה' תמוז תשט"ז
ברוקלין

הרה"ג ווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה' יהודא ליב שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מי"ב תמוז, הוא יום הבהיר חג הגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע נשיא ישראל, גאולתו וגאולת נפשנו ע"י נצחון התורה והמצוה במסירות נפש, גלוי לעין כל כידוע, בו כותב אודות הפירוש על התרגום לס' תהלים שמכין לדפוס – בבקשת הסכמה.

וכבר ידוע ומפורסם הנהגת בית הרב, שאין נוהגין בכגון דא. ויה"ר שיזכה כאו"א בתכ"י לעשות חלקו בהפצת לימוד התורה ביראת שמים מוארה במאור שבתורה זוהי פנימיות התורה, אשר אם בכלל מצוה לגלות זאת החכמה, וכדברי האריז"ל הידועים, הנה בדורנו דור יתום הכרח גמור הוא. וכידוע פתגם מלכא משיחא, אשר בהפצת המעינות חוצה קאתי מר. ואשרי כל המשתדל בזה שזכות הרבים תלוי בו. וכמו שהאריכו בזה עיני העדה הם חכמי ישראל. וביחוד מדבר נפלאות בהקדמת הרח"ו לשער ההקדמות יעוין שם באר היטיב.

בברכה.

לחביבותא דמילתא באתי להלן בד' וה' הערות בעברי בין הדפין ואני

אמרתי בחפזי:

ב

מוה' יהודא ליב: דייטש, ירושת"ו.

הפירוש על התרגום לס' תהלים שמכין לדפוס: נדפס בפועל – ירושלים, תשע"ב. הסכמה .. הנהגת בית הרב, שאין נוהגין בכגון דא: ראה גם אג"ק חי"א אגרת ג'תרעג. ג'תרפב. חט"ו אגרת ה'תנ. חכ"ז אגרת י'תיד, ובהנסמן בהערות שם. במאור שבתורה: ראה ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובקה"ע שם. איכ"ר פתיחתא ב וכיפה ענף שם.

מצוה לגלות זאת החכמה, וכדברי האריז"ל: ראה תניא אגה"ק רסכ"ו (קמב, ב). פתגם מלכא משיחא .. בהפצת המעינות חוצה קאתי מר: ראה אגה"ק של הבעש"ט – נדפסה בכש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

עיני העדה .. חכמי ישראל: שלח טו, כד. וראה ב"ב ד, א. שהש"ר פ"א, טו (ב). אגה"ק סי"ד (קכ, ב).

בהקדמת הרח"ו לשער ההקדמות: נדפסה ג"כ בהוספה לקונטרס עץ החיים. ואני אמרתי בחפזי: ע"כ הגיע לידינו.

לעילוי נשמת

הרה"יח הרה"ית עוסק בצ"צ וכו'

הרב ר' שמחה ירחמיאל ז"ל

ב"ר מרדכי שכנא ז"ל

צירקינד

שליח כ"ק אדמו"ר זי"ע בטוניס וקנדה

למעלה מיובל שנה

נלבי"ע ליל ש"ק פ' פינחס, כ"ד תמוז, ה'תשע"ה

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות